

CSORDÁS LÁSZLÓ ELMŰLÁS

*Mikor reggel kinézek ezen a koszos ablakon,
Te jutsz eszembe. És az, hogy nem hitted el:
Van ablak a szobámban. Elmosolyodom.
Kint cseperegni kezd az eső. Talán hiányzol.
(Azt hiszem, élveztem a sört veled, meg
Hogy főzni tanítottál, pedig tudtad jól,
Teljesen tehetségtelen vagyok ehhez.)
Zuhog. Újragondolom eddigi csókjainkat.
Lehetek volna édesebbek. Lehetek volna.
De nem voltak. Megtagadjuk egymást. Te is
Érzed, bár nem akarod bevallani magadnak.
Kidobtad a rózsát, amit tegnap neked adtam.
Szomorú voltál kissé. Most én lettem az.
Úgy látszik, tényleg ideje van az elmúlásnak.*

KOC SIS CSABA

A VESSZŐ, AZ MINDIG JÖN...

Dajka István díszes ostorával meglegyintette az ökrök tomporát. A szekér komótosan megindult. A bakon ülő feje hamarosan lekonyult, de fel-felizzó pipája jelezte, van még benne élet. – Nem kellene hadakozni ezzel a sok senkiháziival – gondolta. – Milyen rendszer az, amely megszámlolja a tyúk alatt a tojást, lesöpri a padlást aszály után?

Bántotta, hogy nagybátyja megfutamodott a kommunisták elől. Rádásul ilyen profánul, hogy meghalt. Három éve örült volna az örökségnek, de most meg van átkozva a föld. Cselédfalu ez még mindig, ahol él. Kilenc holdjával módos embernek számított, és még ötöt igényelt a gróféból, ha már megadta az Isten, hogy gyarapodjék. Aztán az öregek is ráhagyták a maguk hat holdját, de az már túl volt a Bogárzón. Ehhez jött Dajka Áron hagyatéka a szomszéd faluban. Nem is lehet egy nap alatt körbejárni az új birtokot.

Mikor szegénységben éltek, sokan voltak, de boldogok. Most már van föld, de nincs aki megművelje. Nagy volt a család, de megfogyatkoztak háborúban, betegségben. Nagypapjaék nyolcan, apjáiék öten, ők már csak négyen voltak testvérek. Két fiú, két lány. Az öccse odamaradt az első világháborúban. Nem maradt utána senki. Neki három gyereke született. Gáborka, a középső nem érte meg a 12 esztendőt. Maradt Jánoska és Ági, a maradék, a legkisebb. A családi Bibliában számon tartják a fiúkat 18 esztendőskortól. Ő a negyedik a sorban. Istvánkának hívták a szülők attól fogva, hogy a testvére elesett a fronton, ahogy Jancsiból is Jánoska lett Gábor fiuk halálával, de a faluban szinte mindegy, hogy kit hogyan kereszteltek. Mindenkinek volt ragadványneve a faluban – „okos” Szabó, „kupec” Balogh, „nagy erejű” Bangó, „kis” Vígh –, csak neki nem. Már neki is van. „Kulák” Dajkának hívják. Most az állomásra vezényelte a jegyző. Nagy a házuk, csak ketten lakják, ezért két grófnő, egy bankár és egy Horthy-tiszt fog hozzájuk érkezni.

Neki nincsenek katonaélményei. Még gyerek volt mikor a cséplőgépből maradt három ujj. Jánoska viszont volt katona és haza is jött. Pedig az őrmester azt mondta nekik, hogy a fronton megdöglök minden anyaszomorító.

– Mutassák meg az elfajzott székelyeknek, mi az igazi magyar virtus – ez volt a szavajárása. Sokszor elmondta ezt a katonának, de egyszer Holló Álmos honvéd kihúzta a csizmaszárból az arasznyi borotvaéles pengét, amellyel békeidőben sza-

lonnázni szokott, és torkon szúrta az őrmestert. Tudja meg mi az a magyar virtus, meg a székel, mert szerinte egy és oszthatatlan. A hadnagy is embertelenül beszélt a fiukkal, de együtt indultak haza, mikor reménytelenné vált az ellenállás. A hadnagy bement Váradon a vasútállomásra, de nem jött vissza. Jánoska várt rá egy fertályórát, aztán meg sem állt hazáig. Sokat dolgozott itthon, amíg tehetette. Most a Dunántúlon „segítik” az újjáépítést Fekete Ignáccal, aki megjárta Auschwitzot.

Ezek a gondolatok foglalkoztatták, mikor megérkezett a vasútállomásra. Biccentett a szekereken ülő nagygazdáknak. – Itt valami tévedés van – gondolta. – Mit keres közöttük? Ági majd segít. Ő jobban érti a világ dolgait. A csavargárban kapott munkát. Pesten. Jól keres. Zsír is küldött haza egy bödönnel, mert hallotta, hogy az otthonit lefoglalták.

– Zászlós úr, mikor érkezik a szerelvény? – kérdezte a legmókányabb rendőrtől.

Rögtön kioktatták: nincs már úr, csak elvtárs.

– Nincs István gazda sem, csak büdös kulák – gondolta és kivetette a szájából a pipát. Nem volt kedve tovább pöfékelni.

A gróf idején szűkösen, de megéltek Az utóbbi években azonban egyre rosszabb lett a családnak. Várták a háború végét, aztán János fiukat haza, aztán a földosztást, aztán az első aratást a saját húsz holdon. Most várja a fiút, hogy visszatérjen, Ágit a csavargárból és az osztályellenségeket, akik vonaton érkeznek.

A 424-es mozdony metsző sípolása megbolygatta a várakozókat. Fekete Ignácot még bedeszakázott marhavagonokban szállították el Váradról. A munkásokat már korszerű, de zsúfolt vonatpárok szállítják Biharkeresztesre, Nyíregyházára, Szegedre oda és vissza. Mégiscsak van fejlődés. Ági is ezen közlekedik, ha éppen erre jár. A most megálló fapados szerelvényeket viszont csak a Szentlélek tartja össze. A nép ellenségeinek az is jó. Velük úgy sem kell elszámolni. A pesti, budai otthonaikban már úgymint más lakik.

A városi népek lassan, körülményesen ereszkednek le a vonatról. A gazdák ordítanak, ki hova jöjjön. Apró motyóval kapaszkodnak fel a szekerekre a riadt tekintetű emberek. István gazda nem mozdul. Lassan kiürül az állomás, a vonat továbbindul. Ott áll a két grófnő és a bankigazgató. A lefokozott tábornok egy bőrfotelben üldögél, ez minden poggyásza. A bankár idegesen topog, de aztán lemondóan legyint: – Ha menni kell, hát menni kell!

Egykedvűen felhajította kicsi kofferét a szekérre, és segítette a két törékeny teremtesnek felkászálódni. A tábornok a fotelből figyelte a hadműveletet. Megemelték a fotellel együtt és fellendítették a szekérre. Az öreg úgy élvezte a repülést, mint a gyerek. Derűsen néz szét a magasból. Elindulnak. A bankigazgató csak hümmög. Még reménykedett, hogy táviratilag visszarendelik, de nem lesz már sürgöny. Ugyan! Hova kézbesítenék? Mohay Kázmér úrnak a Sárrétre? Földes, Sáp, Torda, Rábé... Ki tudja, merre vannak a szép városi otthonokból kiköltöztetettek...

A faluba érve egy kastély mellett vitt el az útjuk. A düledező kerítésnél csak az egykori bástya van rosszabb állapotban, de már nem sokáig. Komótosan bontják a téglapítményt. A segéd munkások szájában lefitytyedő mezítlábas cigaretta. Közömbösen nézik az idegeneket. Már megszokták. A kastélynál balra fordulnak, aztán jobbra. Elhagyják az artézi kutat, ahol gyerekek bámulják meg őket. Egy ideig futnak a szekér mellett, aztán megcsihadnak.

István gazda begördül az udvarra, hogy ne legyenek annyira mindenki szeme előtt. De itt nincsenek titkok. Sorstársai – ahol korábban laktak – irigykedve néztek rá, mikor gyarapodott, de az ONCSA sorra senkit sem költöztettek a fővárosból. A nagygazdák – a Pocos mellett – felkapaszkodott cselédnek tartották. Eddig. Talán a közös bűn, a föld szeretete és a házakba szállásolt idegenek közelebb hozzák egymáshoz a szomszédokat.

A tábornok ugrott le a szekérről elsőnek. Leemelte a foteljét és megindult a házba a verandán keresztül.

– Vitéz Rác Ernő, kérem tisztelettel! – mutatkozott be határozottan és összecsapta bokáját a rémült Dajkáné Juliska előtt a konyhában, majd eltűnt a kishálóban. A bankigazgató a téli szék verandán vackolta be magát, a két grófnő az üres, ablaktalan gabonatarlóban kapott helyet. Nyitva hagyták az ajtót, hogy világos legyen. A vacsoránál nem szóltak, szinte alig ettek. Még a harmadik napon is hallgatagon, csendes részvétellel szemlélték egymást, mikor bekiáltott a postás:

– Távirat!

– Na, végre! – emelkedett fel a bankigazgató.

A gazda összerendezte. A távirat sohasem jelent jót. Ez is hivatalos helyről érkezett. Dajka János munkavégzés közben elhunyt, temetéséről haladéktalanul intézkedni kell.

Elővették a családi Bibliát. Az első oldalon Jánoska neve ötödik a sorban. Az ötödik Dajka. A családfáról letört egy ág. Ág? Még vessző sem volt! A fűzfa ágát, ha leszúrják, gyökeret ereszt. Dajka Jánosnak nem volt ideje új ágat hoznia.

Van egy kis félre tett pénzük, de a fiukat nem tudják hazahozatni. Messze van Taszár. Olyan messze, hogy azt se tudják, hol van. Azt mondják, Kaposvár és Dombóvár között. Ági majd segít. Julis felmegy Pestig. Egyedül. Bár még sohase ült vonaton. István gazda a jószágokat nem tudja itt hagyni, és az idegeneket sem. Kora reggel indulnak a vasútállomásra, addig még van ideje. Hoz egy kis vesszőt, hogy legyen mivel dolgozni, ha beáll a tél. Nem a Mérge-sig megy, ahol szomorúfüzek sorjázna. Azok a fák, ott a kanális partján nem jók semmire, már ami a vesszejüket illeti. Az Óberettyó melletti vesszőért viszont érdemes két-három órát is gyalogolni. Ott vannak István gazda fái. Ha lehullott róluk a levél, lecsonkolja őket. Eltelik egy év, és a vessző megint jön. A vessző, az mindig jön. Ez az igazi élni akarás.